

EIERSKAPSMELDING - FOLLDAL KOMMUNE

Vedtatt i kommunestyret
K-sak 49/22

1. INNLEDNING	3
2. BAKGRUNN FOR EIERSKAPSMELDINGER.....	3
2.1 Hvorfor eierskapsmelding	3
2.3 Forhold til kommuneplanen og overordnede føringer	3
2.4 Offentlighet	4
3. AVGRENSNING OG OPPBYGGING	4
3.1 Anbefalinger.....	4
3.2 Utvikling av kommunens roller.....	4
3.3. Kontrollutvalgets rolle.....	5
3.4 Selskapsformer	5
3.4.1 Interkommunalt selskap	5
3.4.2 Aksjeselskap.....	6
3.4.3 Stiftelser	7
3.4.4 Kommunalt foretak, jfr. kommunelovens kap 9	7
3.5 Andre samarbeidsformer	7
3.5.1 Interkommunalt samarbeid etter kommunelovens kapittel 18. Interkommunalt politisk råd.....	7
3.5.2 Interkommunalt samarbeid etter kommunelovens kapittel 20 vertskommune.	7
4. KOMMUNENS UTØVELSE AV EIERSKAP I FRAMTIDEN	8
4.1 Prosesser før etablering av nye selskap.....	8
4.2 Evaluering av valgt selskapsform	9
4.3 Rolleavklaring for utøvelse av eierskap	9
4.3.1. Representantskap/generalforsamling	9
4.3.2. Styret	10
4.3.3 Valg av styremedlemmer	10
4.3.4. Kontrollutvalgets rolle.....	10
4.4 Rapportering og involvering	11
5. ANBEFALINGER FOR DE ENKELTE SELSKAP.....	12
6. Dialogen med kommunestyret	15

1. INNLEDNING

Kommunens første eierskapsmelding ble vedtatt i september 2010. Revidering ble gjennomført i juni 2012 og i 2017. I forbindelse med budsjett og årsberetning legges det fram en oversikt over kommunens selskaper og interkommunale samarbeid. Endringer og nye selskaper omtales spesielt. Ny kommunelov har nå fått en bestemmelse i kapittel 26 om eierstyring.

§ 26-1. *Eierskapsmelding*

Kommuner og fylkeskommuner skal minst én gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret eller fylkestinget selv.

Eierskapsmeldingen skal inneholde

- a) kommunens eller fylkeskommunens prinsipper for eierstyring
- b) en oversikt over selskaper, kommunale eller fylkeskommunale foretak og andre virksomheter som kommunen eller fylkeskommunen har eierinteresser eller tilsvarende interesser i
- c) kommunens eller fylkeskommunens formål med sine eierinteresser eller tilsvarende interesser i virksomhetene nevnt i bokstav b.

2. BAKGRUNN FOR EIERSKAPSMELDINGER

2.1 Hvorfor eierskapsmelding

Kommuneloven av 2018 pålegger kommunene å utarbeide eierskapsmelding minst en gang i hver valgperiode. Begrunnelsen bak kravet er å fremheve kommunestyrets overordnede ansvar for ivaretagelsen av de verdiene og tjenestene som forvaltes av selskaper, foretak og virksomheter som kommunen har eierinteresser i.

Folldal kommune har i begrenset grad valgt å organisere oppgaver og tjenester som selvstendige rettssubjekt. Likevel anses det som viktig at kommunen gjennom en eiermelding får bedre oversikt over kommunens engasjement og eierskap i ulike foretak. Gjennomgangen skal likeledes gjøre kommunestyret mer bevisst på fordeler og ulemper ved valg av organisasjonsformer som ligger utenfor den tradisjonelle organiseringen innenfor kommunen som juridisk person.

Kommuner har stor frihet til å organisere tjenestene slik de finner det hensiktsmessig, enten som en del av kommunen som juridisk person eller som et selvstendig rettssubjekt.

Når kommunen velger alternative organisasjonsformer som å skille ut virksomheten til selvstendige rettssubjekt og foretak, eller velger interkommunale samarbeidsløsninger, medfører dette at den politiske styringslinjen endrer karakter og innhold i forhold til den tradisjonelle forvaltningslinjen.

2.3 Forhold til kommuneplanen og overordnede føringer

Det er ikke gitt konkrete føringer fra statlig side i forhold til spørsmål om hvilke tjenester som kan eller ikke kan organiseres utenfor kommunen som forvaltningsorgan. I praksis vil det være oppgavens art, og de føringer som ligger i de aktuelle særlovene som gir eller ikke gir kommunen anledning til å organisere tjenesten som egne selskap. Temaet "eierskap" er ikke direkte berørt i gjeldende kommuneplan.

2.4 Offentlighet

Offentlighetsloven (LOV-2006-05-19 nr 16 Offentleglova) trådte i kraft 1. januar 2009. Etter loven er selvstendige rettssubjekt omfattet av loven dersom;

- det offentlige samlet, direkte eller indirekte, har en eierdel som gir mer enn halvparten av stemmene i det øverste organet i rettssubjektet
- det offentlige har rett til å velge mer enn halvparten av medlemmene med stemmerett i det øverste organet. Det er gjort unntak for rettssubjekt som hovedsakelig driver næring i direkte konkurranse med andre.

3. AVGRENSNING OG OPPBYGGING

3.1 anbefalinger

En eierskapsmelding skal som minimum ha følgende hovedpunkter;

1. *Oversikt over kommunens virksomhet som er lagt i selskaper og samarbeid*
2. *Prinsipper for eierstyring*
3. *Formålsdiskusjon og selskapsstrategi knyttet til de ulike selskapene.*

Folldal kommune sin eierskapsmelding bygger på disse anbefalingene.

3.2 Utvikling av kommunens roller

Kommunens primære oppgaver, ansvar og roller framgår av kommuneloven. I tillegg er kommunen gitt myndighet etter en rekke særlover – dels som vedtaksmyndighet, men også som tilsyns- og kontrollmyndighet. For innbyggerne og lokalsamfunnet er oppmerksomheten rettet mot hvordan kommunen løser sine oppgaver, noe som igjen er avgjørende for kommunens omdømme. Disse oppgavene kan løses gjennom den tradisjonelle, kommunale organisasjon eller for noen oppgaver gjennom samarbeid med andre, eventuelt i egne selskaper. Kravet til kommunen om større effektivitet, mer rasjonell drift og konsentrasjon om kjerneoppgaver tilsier at det fortløpende foretas vurderinger i forhold til oppgaveløsning, f.eks. om alternative organisasjonsformer kan bidra til at kommunens oppgaver løses på en bedre måte, og hvilken organisasjonsform som i tilfelle vurderes som best egnet.

I forbindelse med kommunereformen har Folldal kommune vedtatt at kommunen ønsker å være en aktiv pådriver for videre utvikling av samarbeid i regionen for å skape best mulig tjenester for våre innbyggere, og for å nå kommunereformens fire målsetninger.

1. Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne.
2. Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling.
3. Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner.
4. Styrke lokaldemokratiet og gi større kommuner flere oppgaver.

Alle kommunene i Fjellregionen gjorde tilsvarende vedtak. Det å utarbeide gode rutiner for samarbeid i forskjellige former er derfor prioritert oppgave. Et bevisst eierskap er en viktig del av dette.

I tillegg gir blant annet aksjeloven muligheter for samarbeid med andre, også private aktører. Vi har dessuten en rekke eksempler på at offentlige oppgaver er satt ut på anbud og ivarettatt av private aktører etter avtale med kommunen. Ved valg av utradisjonelle organisasjonsformer blir ofte behovet for å finne mer effektive/rasjonelle løsninger som kan gi en økonomisk gevinst/besparelse anført som et vektig argument. Også behovet for å løse oppgaver sammen med

andre fordi samhandlingen kan bidra til å øke kvaliteten på tjenesten er ofte et argument for ny organisering.

Behovet for kommunal styring og kontroll med virksomheten etter at den er skilt ut, vil være avhengig av tjenesteområdet, men også av de muligheter kommunen har for å styre og føre kontroll gjennom lovgivningen som regulerer den valgte organisasjonsformen.

3.3. Kontrollutvalgets rolle

Kontrollutvalget er kommunens eget organ, og er satt til å forestå det løpende tilsynet med den kommunale forvaltningen (jfr. Kommunelovens § 23-1). Kontrollutvalget skal blant annet påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens interesser i selskaper. Kontrollutvalget skal minst en gang i valgperioden utarbeide en plan for gjennomføring av selskapskontroll.

Kontrollutvalget har adgang til å kreve informasjon og foreta undersøkelser i selskaper kommunen eier. Nærmere regler om innholdet i selskapskontrollen er gitt i kommunelovens §23-6.

3.4 Selskapsformer

3.4.1 Interkommunalt selskap

Lov om interkommunalt selskaper (IKS-loven) regulerer rettsområdet for interkommunale selskaper.

Selvstendig rettssubjekt

IKS er et eget rettssubjekt, som rettslig og økonomisk er skilt fra deltakerkommunene. De har sin egen formue og sine egne inntekter, og svarer selv for sine forpliktelser. Det er selskapet selv som inngår og er part i avtaler og har partsstilling i rettsaker og overfor forvaltningsmyndighetene. Et særtrekk ved interkommunale selskaper er at hver av deltakerne har et ubegrenset ansvar for en prosent eller en brøkdel av selskapets samlede forpliktelser. Dette skiller interkommunale selskaper fra aksjeselskap, hvor deltakeransvaret er begrenset. Samlet skal deltakernes ansvarsandeler utgjøre selskapets samlede forpliktelser.

Representantskapet øverste myndighet

Selskapets øverste myndighet er representantskapet. Representantskapet er eiernes organ, og deltakerkommunenes eiermyndighet utøves av representantskapet. Dette innebærer at den enkelte deltakerkommune ikke kan utøve eiermyndighet direkte overfor selskapets styre eller administrasjon. Hver deltakerkommune skal ha minst ett medlem i representantskapet. Deltakerkommunene kan gjennom representantskapet treffe vedtak som binder styret, og det kan omgjøre vedtak som styret har truffet.

Ethvert interkommunalt selskap skal ha et styre og en daglig leder som står ansvarlig for forvaltningen av selskapet. Daglig leder ansettes av styret med mindre det er vedtektsfestet at daglig leder skal ansettes av representantskapet.

I forvaltningen av selskapet er styret underlagt representantskapet, og det må følge vedtak og retningslinjer som dette fastsetter. Styrets forvaltningsmyndighet må videre utøves innenfor rammen av selskapets formål, selskapsavtalen og selskapets årsbudsjett.

3.4.2 Aksjeselskap

Begrenset ansvar for deltakerne

Bestemmelsene om aksjeselskap er regulert i aksjeloven av 13. juni 1977 nr. 44. Det viktigste særtrekk ved aksjeselskapsformen er at deltakerne (aksjeeierne) ikke er ansvarlig for selskapets forpliktelser annet enn for innskutt kapital. Et aksjeselskap som ikke er i stand til å oppfylle sine forpliktelser, kan tas under konkursbehandling. Et motstykke til ansvarsbegrensningen er at selskapets eiere ikke rår fritt over selskapets inntekter og formue.

Selskapets midler disponeres av selskapets styre og daglig leder. Ønsker kommunen som eier selskapet å ta ut midler, må dette skje etter aksjelovens regler om utdeling av utbytte eller fondsemisjon. Utdeling av utbytte til eierne kan bare foretas etter forslag fra styret og må vedtas av generalforsamlingen.

Et aksjeselskap er et eget rettssubjekt og kan ha en eller flere deltakere. Lovgivningen setter ingen grenser for hvem som kan være deltakere (aksjeeier) i et aksjeselskap. Denne selskapsformen kan derfor være tjenlig dersom man ønsker å ha ulike grupper av eiere eller legge til rette for at flere, både fysiske og juridiske personer, kan være eiere. Aksjekapitalen i et aksjeselskap må være på minimum kr 30.000, –. Aksjeselskapets øverste organ er generalforsamlingen. Generalforsamlingen er eiernes organ i selskapet.

Styret samlet er øverste forvaltingsorgan, og daglig drift ivaretas av daglig leder

Styret har det overordnede ansvar for forvaltningen av selskapet. Som hovedregel er det styret som ansetter daglig leder og er dennes overordnede. Daglig leder skal styre selskapet etter de planer, retningslinjer og prinsipper som styret har vedtatt. Eiermyndigheten i denne typen selskap er formalisert slik at myndigheten må utøves gjennom generalforsamlingen. Dette betyr at kommunen som aksjeeier ikke skal intervensere uten at dette skjer i form av en beslutning fra generalforsamlingen. I generalforsamlingen kan eierne gjennom generalforsamlingsvedtak fastsette rammer og gi nærmere regler for styret og daglig leder av selskapet. Det er generalforsamlingen som velger styret.

Eierskap utøves gjennom generalforsamlingen

I generalforsamlingen representeres kommunen ved en fullmektig. Ifølge delegeringsreglementet kan ordføreren møte på generalforsamlinger i selskaper eller andre sammenslutninger der kommunen er medeier, og det ikke er valgt annen særskilt representant. Myndigheten omfatter også å kunne utpeke, som kommunens representant, en av de øvrige kommunestyremedlemmene eller kommunedirektøren i de tilfeller ordføreren selv eller varaordføreren er forhindret fra å møte.

Aksjonæravtaler benyttes ofte for å detaljere forholdet mellom aksjonærene. Aksjonæravtalen kan regulere ulike eierspørsmål så som stemmerett, fordeling av styreplasser, innsynsrett, innskuddsplikt og forkjøpsrett.

En aksjonær har ulike rettigheter i et selskap beroende på hvor stor andel av selskapet vedkommende eier. For kommunen er det derfor viktig at eierandelen er tilpasset kommunens formål med eierskapet. Dersom kommunen har strategiske målsetninger for sitt eierskap bør kommunen ha kontroll med selskapet ved å eie 50 % eller mer av de stemmeberettigede aksjene i selskapet. Dersom kommunen ønsker maksimal frihet over selskapet, bør kommunen eie selskapet fullt ut. Dersom eierskapet er av mer finansiell karakter, er det ikke så betydningsfullt hvor stor andel av selskapet kommunen eier.

3.4.3 Stiftelser

Stiftelsesloven av 15.06.01 (ikrafttredelse fra 01.01.05) regulerer rettsforholdet for stiftelser. En stiftelse skiller seg fra selskapsformene ved at stiftelsen ikke har noen eiere eller deltakere. Stiftelsen er selveiende. Når stiftelsen er opprettet har oppretteren eller stifterne ikke lenger rådighet over formuesverdien som er overført til stiftelsen. Stiftelsen ledes av et styre oppnevnt i tråd med vedtektene i stiftelsen. Stiftelsen må ha et bestemt formål.

En stiftelse vil kunne være en egnet organisasjonsform for løsning av bestemte oppgaver som man ønsker å skille ut og gi full selvstendighet. Siden en stiftelse ikke kan ha eiere, kan en kommune ikke øve innflytelse i stiftelsen på grunnlag av eierskap. Dette kan fremstå som en ulempe ved bruk av stiftelsesformen, men samtidig gi mulighet for å sikre verdier også under skiftende forhold.

3.4.4 Kommunalt foretak, jfr. kommunelovens kap 9

Etter kommunelovens kap 9 kan kommunen organisere forretningsmessig drift som et eget foretak. Et kommunalt foretak er en del av kommunen, og ikke et eget selskap med rettslig og økonomisk selvstendighet. Foretakets forpliktelser er kommunens forpliktelser, og kommunen er kontraktspart i de avtalene som foretaket inngår. Kommunestyret er foretakets øverste organ, men foretaket ledes av et styre og en daglig leder med alminnelig myndighet til å treffe avgjørelser i foretakets saker.

Det er fastsatt egne regler for valg av styre til et kommunalt foretak (jfr. kommunelovens §§ 9-5 og 9-6). Det er kommunestyret som fastsetter rammene for styrets myndighet. Kommunale foretak er underlagt kommunestyrets budsjettmyndighet.

3.5 Andre samarbeidsformer

3.5.1 Interkommunalt samarbeid etter kommunelovens kapittel 18. Interkommunalt politisk råd.

Samarbeid med eget styre

Kommunelovens kapittel 18 har regler om samarbeidsavtaler mellom kommuner når samarbeidet er organisert med et eget styre. Styret for et interkommunalt samarbeid kan tildeles avgjørelsesmyndighet som gjelder virksomhetens drift og organisering. Styrets rolle og forhold til samarbeidskommunene må utformes i vedtektene.

3.5.2 Interkommunalt samarbeid etter kommunelovens kapittel 20 vertskommune.

Vertskommunemodellen

Kommunelovens kapittel 20 gir mulighet for samarbeid der en kommune overlater bestemte oppgaver og myndighet til en annen kommune (vertskommunen) innenfor kommunens kjerneoppgaver. Det kan være flere varianter av samarbeid knyttet til overføring av myndighet til vertskommune:

- administrativt vertskommunesamarbeid
- vertskommune med interkommunal folkevalgt nemnd.

Samarbeid med folkevalgt nemnd innebærer at all offentlig myndighetsutøving kan delegeres til vertskommunen, med mindre dette er avskåret i lov. Et administrativt samarbeid innebærer en ytterligere avgrensning til saker som ikke er av prinsipiell betydning.

Modellen innebærer ikke etablering av en egen juridisk person, men et avtalebasert samarbeid. Inntekter og utgifter i forbindelse med virksomheten til vertskommunesamarbeidet skal inngå i budsjett og regnskap til vertskommunen. Vertskommunen er arbeidsgiver uavhengig av hvilken modell som velges.

4. KOMMUNENS UTØVELSE AV EIERSKAP I FRAMTIDEN

Når kommunestyret som kollegialt organ velger å organisere deler av sin virksomhet som egne juridiske enheter, må de styringslinjene følges som gjelder for den aktuelle organisasjonsformen, og den lovgivningen som regulerer disse. Når kommunal virksomhet organiseres som selskap, brytes med andre ord den direkte styringslinjen fra kommunestyret til den som daglig leder oppgaveløsningen. Mellom kommunestyret og utfører kommer et styre med en viss selvstendighet i form av et lovbestemt ansvar og myndighet, og et vedtektsbestemt hovedoppdrag (formål). Kommunestyrets kontroll og innflytelse blir dermed begrenset og indirekte. Når selskapet eies av flere er det dessuten flere som skal være med og bestemme. For å kunne forholde seg til dette på en konstruktiv måte anses det viktig at kommunen utreder, vurderer og tar stilling til en rekke spørsmål før det foretas valg av eventuell selskapsform.

For å få til et aktivt eierskap er det av betydning at kommunestyret har en felles forståelse av hvorfor kommunen eier aksjer, deltar i interkommunale selskaper eller har etablert kommunale foretak.

Et grunnleggende premiss for kommunal eierskapspolitikk bør være at den legger til grunn de samme verdier som gjelder for Folldal kommune for øvrig:

- Faglig
- Jordnær
- Engasjert
- Lojal, og med
- Latter

Folldal kommune sitt hovedmål er:

Folldal kommune skal tilby riktige, gode og kostnadseffektive tjenester til innbyggerne, slik at den enkeltes rettigheter ivaretas og slik at Folldal kommune blir en skapende kraft for nytenking og allsidig videre utvikling.

Hovedmålet bør også ligge til grunn for Folldal kommune som eier når andre organisasjonsformer enn den tradisjonelle velges.

Selskapene opplyser i sine årsberetninger om forhold som kan påvirke det ytre miljø samt status for likestilling.

4.1 Prosesser før etablering av nye selskap

For at selskapsorganiseringen skal bli vellykket anbefales det at kommunestyret har god kjennskap til

- Hvilke oppgaver selskapet skal ha, og hvilke (lov-)rammer som gjelder for disse?
- Hvilke økonomiske konsekvenser som følger av etableringen?

- Hvordan selskapets resultater eller måloppnåelse kan vurderes?
- Hvilke forventninger kommunen har til rapportering og dialog?

I tillegg til disse spørsmålene må kommunestyret veie fordeler og ulemper ved ulike organisasjonsformer opp mot hverandre for å komme fram til en løsning som både ivaretar faglige og økonomiske interesser, og som ivaretar behovet for styring og kontroll.

For en liten kommune er det krevende å følge opp ulike selskaper, samtidig kan en organisering som selvstendig selskap likevel være hensiktsmessig i noen tilfeller. Fordelene ved en slik organisering bør veie tydelig tyngst før et slikt valg foretas.

Som hovedregel bør det gjelde at oppgaver som er tillagt kommunen primært bør løses lokalt. Der det er klare fordeler ved å velge en annen organisering så er det først og fremst naturlig å søke samarbeid innad i regionen. Først dersom det ikke lar seg gjøre på grunn av manglende fagkompetanse eller oppgavens kompleksitet å løse oppgaven lokalt eller regionalt så bør det søkes samarbeid i et videre perspektiv.

For interkommunale selskaper og aksjeselskaper der en kommune alene eller sammen med andre kommuner eller fylkeskommuner eier alle aksjer gjelder reglene for selskapskontroll i Kommuneloven (lovens § 23-6). I den grad Folldal kommune deltar i etableringen av selskaper som ikke kan underlegges ordinær selskapskontroll etter Kommunelovens § 23-6, anbefales det at det inntas i selskapsavtalen at Folldal kommune kan gjennomføre selskapskontroll også i disse selskapene med den innsynsretten med videre som følger av lov og forskrift.

4.2 Evaluering av valgt selskapsform

Som hovedregel går det fram av selskapsavtalen for det enkelte selskap hva som kreves for å endre organisasjonsform. Det er representantskapet/generalforsamlingen som er det operative organet til kommunen som eier.

Uavhengig av dette kan kommunestyret til enhver tid diskutere hvordan valgte organisasjonsformer fungerer ut fra oppgavene som skal løses, gjeldene rammer og kommunens og selskapenes mål. Dersom kommunestyret ønsker å endre selskapsform eller trekke seg ut av samarbeidet, så må dette meldes inn til de valgte eierorganene i selskapene etter de regler som gjelder for det enkelte selskapet.

4.3 Rolleavklaring for utøvelse av eierskap

4.3.1. Representantskap/generalforsamling

Som ansvarlig og bevisst eier må kommunen ha definert formålet med selskapet gjennom vedtektene/selskapsavtalen, og gi målsettinger gjennom generalforsamlingen/representantskapet. Eierskapsrepresentantene skal ivareta kommunens interesser og har myndighet til å stemme på generalforsamlingen/representantskapsmøtene. Når selskapets organisering, formål og retningslinjer foreligger, skal Folldal kommune – som en bevisst eier - opprette en distanse til ledelsen, styret og den daglige driften av virksomheten. Ledelsen i selskapet skal forholde seg til styret og ikke til eierne.

Ulike eiere kan ha ulik oppfatning av hva som er målet med deres eierskap. Eierne kan ut fra dette gi uklare eller ulike politiske styringssignaler til selskapet gjennom det operative eierorganet. Dette fører til at selskapet kan få vage eller uklare rammer for driften. Det er i selskapets egen interesse at strategiske beslutninger er godt forankret hos eierne, likevel kan uklare

styringssignaler føre til mangelfull måloppnåelse. Et entydig formål, forståelse for hensikten med selskapet og god dialog mellom eierne kan virke forebyggende.

4.3.2. Styret

Forvaltningen av selskapet ligger til styret, og ikke til eierne av selskapet. Dette er hjemlet i både kommuneloven, IKS-loven og aksjeloven.

Styret i selskapet er valgt av eierne til å forvalte denne tjenesten på deres vegne. Styret er ansvarlig for at selskapet forvaltes lojalt i samsvar med formålet med etableringen av selskapet. Normalt vil det være mange som har interesser i et selskap. Både ansatte, eiere, kunder, leverandører og andre har forventninger til hva selskapet skal gjøre i enkeltsaker eller hvilket fokus selskapet allment skal ha. Styret skal ta hensyn til alle interessentene til selskapet i sine totalvurderinger, og styremedlemmene skal alltid ha ett mål for øye: Det beste for selskapet.

Styret er et kollegium med fellesansvar for å fremme selskapets interesser. Det er ikke en samling enkeltindivider som skal ivareta særinteresser. Likevel har styremedlemmene en personlig ansvarsrisiko; Om erstatning – se aksjelovens § 17-1: *”Selskapet kan kreve at styremedlemmene, medlemmer av bedriftsforsamlingen, daglig leder, aksjeeiere, revisor eller granskere erstatter tap som de forsettlig eller uaktsomt har voldt det under utførelsen av sin oppgave.”* Dette betyr at styremedlemmer (personlig) kan bli erstatningspliktige dersom de har utvist uaktsomhet eller forsett.

4.3.3 Valg av styremedlemmer

For selskaper er det generalforsamlingen/representantskapet som velger styret. (Når det gjelder kommunale foretak er det egne regler i kommuneloven om valg av styre). For offentlig eide selskaper gjelder reglene om kjønnsbalanse i styret. Reglene gjelder også for valg av varamedlemmer.

Eier har ansvar for å sikre at styret har den nødvendige kompetansen for å nå selskapets mål. I dette ligger det også at eier står fritt til å skifte ut styremedlemmer innenfor valgperioden.

I Ot.prp nr 50 (2008 – 2009) Om lov om endringer i forvaltningsloven la Regjeringen opp til en innskjerping av habilitetskravene for offentlige tjenestemenn og folkevalgte som også er leder eller medlem av styre eller bedriftsforsamling i offentlige heleide selskaper. Lovforslaget var et ledd i arbeidet med å fremme tillitsskapende forvaltning. Dette førte også til endringer i Folldal, og ordfører og andre politikere sitter ikke i styret for kommunalt eide selskaper etter kommunevalget i 2011.

I Folldal kommune foretas i hovedsak alle valg og forslag til styremedlemmer i en egen sak rett etter at et nytt kommunestyre har konstituert seg. For selskaper der ordfører møter i representantskapet, er dette også forankret i kommunens delegeringsreglement.

4.3.4. Kontrollutvalgets rolle

Kontrollutvalgets rolle er nærmere bestemt i kommunelovens kapittel 23-4. Kontrollutvalget vil i rammen av en selskapskontroll også kontrollere om den som utøver kommunens eierinteresser i selskaper gjør dette i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger (eierskapskontroll).

4.4 Rapportering og involvering

For kommunen som eier er det av interesse å kunne gi innspill eller føringer til den eller de som representerer kommunestyret som kollektivt organ i representantskapsmøte / generalforsamling for å sikre seg at kommunens formål med eierskapet blir ivaretatt.

Det vil være naturlig at det, alt etter selskapets formål og kommunens eierandel, vil være ulike behov for å gi innspill til eiermøter for de ulike selskapene. Denne eiermeldingen kommer tilbake til hvilke konkrete forventinger som ligger til det enkelte selskapet. Forventningene som Folldal kommune retter mot det enkelte selskapet er i noen grad også styrt av i hvilken grad tjenestene som er organisert i selskap

- a. gir politisk handlingsrom til kommunen (hvilke rammer aktuelle særlover gir)
- b. direkte berører innbyggerne, og
- c. økonomiske konsekvenser

Folldal kommune forventer at all aktivitet som vil få budsjettmessige konsekvenser for kommunen meddeles kommunen i god tid før den ordinære budsjettprosessen starter medio september året før budsjettåret.

5. ANBEFALINGER FOR DE ENKELTE SELSKAP

Informasjon om selskaper/samarbeid

Aksjeselskap

NAVN	FORMÅL	EIERSTYRING	STYRINGS DOKUMENTER	KOMMUNENS VURDERING
Folldal næringspark AS	Eie og leie ut eiendom og lokaler til næringsformål i Folldal kommune	Styret velges av formannskapet, som også er generalforsamling	Sak 14/319 F-sak 14/14	Videreføres som eget selskap som en del av kommunens næringsapparat.
Abakus AS	Virksomhet innen tjenesterådgivning knyttet til innkjøp, bedriftsrådgivning, styrerådgivning og alt som naturlig hører med dette. Tilbyr eierkommunene innkjøpsfaglig rådgivning	Generalforsamlingen er ordførerne i eierkommunene	Samarbeidsavtale kommer før 01.01.23	Nødvendig å ha et samarbeid om oppgaven.
Meskano AS	Drive avklaring, opplæring og formidling av personer fra passive ordninger til et ordinært arbeidsmarked og sørge for etablering og drift av varig tilrettelagt arbeid	Generalforsamlingen er ordførerne i kommunene	Sak 21/841	Videreføres
Fjellregionen interkommunale avfallsselskap (FIAS)	Ivareta eierkommunenes lovpålagte oppgaver innen	Generalforsamlingen er ordførerne i eierkommunene.	Vedtakter sak 02/248 Utvidet årsmelding	

Stiftet i 1996. Aksjeselskap fra 2002	renovasjon, samt avfallshåndtering og -behandling. Selskapet har en eksklusiv rett og plikt til dette	Tjenesten pris settes ut fra selvkostprinsippet	sendes kommunen i god tid før generalforsamling På administrativt nivå: Løpende samhandling og dialog	
Rørosregionen næringshage AS	Et regionalt utviklingselskap som skal være en drivkraft for morgendagens verdiskaping	En av regionens ordførere sitter i styret	Sak 14/369 F-sak 48/14	Eierskap vurderes som egen sak i 2023.
Kommunekraft AS	Selskapets formål er å formidle aksjeeiernes disponible kraft, herunder konsesjonskraft, og drive annen virksomhet tilknyttet slik formidling	Generalforsamling. Ordfører		
Anno Museer AS	Fortsette utviklingen mot et samlet museumsfaglig miljø som markerer seg som en samfunnsrelevant aktør	Generalforsamling. Ordfører	Sak 15/241 K-sak 08/17	

Samvirkeforetak

NAVN	FORMÅL	EIERSTYRING	STYRINGS DOKUMENTER	KOMMUNENS VURDERING
Nord-Østerdal Kraftlag SA	Energiforsyning i Nord-Østerdal og hva som står i forbindelse med dette	Ingen formelle, dog via årsmøtet		

Interkommunale selskap (hjemlet i IKS-loven)

NAVN	FORMÅL	EIERSTYRING	STYRINGS DOKUMENTER	KOMMUNENS VURDERING
IKT Fjellregionen IKS (FARTT)	Selskapet skal utvikle og etablere tekniske løsninger, samt drift systemer for informasjons- og kommunikasjonsteknologi i eierkommunene der dette er kostnadseffektivt. Selskapet er juridisk avtalepart overfor leverandører i den hensikt å oppnå stordriftsfordeler	Ordførerne i eierkommunen utgjør representantskapet Styret har ett medlem (adm. ansatt) fra hver av eierkommunene	K-sak 38/20 Selskapsavtale Sak 20/617 Det er under arbeid et styringshjul som også sikrer politisk medvirkning	Kommunestyret ønsker informasjon fra selskapet i hver kommunestyreperiode. Videreføres
Revisjon Midt Norge	Utføre revisjon og ha tilsyn med de deltagende kommunene i henhold til gjeldene lovverk	Ordførerne i eierkommunene utgjør representantskapet	K-sak 46/19 Engasjementsbrev Sak 20/773	Videreføres
KONSEK Trøndelag IKS	Utfører sekretariatsfunksjon for kontrollutvalgene	Representantskapet Ordfører	Se K-sak 39/22 Sak 22/486	Fra 01.01.23
IKA Opplandene IKS Interkommunalt arkivdepot for kommuner i Innlandet	Legge forholdene til rette for at deltakernes arkiver håndteres, bevares og formidles i samsvar med lovers bestemmelser	Representantskapet Ordfører	Selskapsavtale K-sak 41/08 Sak 08/396	Videreføres
Midt Hedmark Brann og redningsvesen IKS	Å dekke kommunenes behov, plikter og oppgaver i forbindelse med ulykkes- og katastrofesituasjoner som brann, redning, drukning og akutt forurensing. Nødalarmtjenester (110). Feiing og tilsyn med fyringsanlegg, samt aktivt forebyggende arbeid	Selskapet rapporterer til kommunestyret minst en gang per år. Brannsjefen deltar i kommunens beredskapsråd	Samarbeids-/selskapsavtale , Sak 20/567 K-sak 39/21	Videreføres

Interkommunalt politisk råd (hjemlet i kommuneloven §18-1)

NAVN	FORMÅL	EIERSTYRING	STYRINGS DOKUMENTER	KOMMUNENS VURDERING
Interkommunalt politisk råd i Nord-Østerdalen	Ivareta felles interesser og styrke regionens utvikling		Samarbeidsavtale Sak 21/957 K-sak 34/21	Kommunestyret ønsker mer informasjon om arbeidet i IPRNØ

Vertskommunesamarbeid (hjemlet i kommuneloven §20-1)

NAVN	Vertskommune
Barnevern	Tynset
Tynset opplæringscenter	Tynset
NAV	Tynset
Legevakt	Tynset
Legevaktsformidling	Tynset
Kommunepsykolog	Tynset
Geodata/NØGIS	Tynset
Regionrådgiver	Tynset
Vannområde koordinator	Folldal
Interkommunalt fellingslag	Alvdal

Vertskommunesamarbeidene leverer årsmelding som legges som vedlegg til kommunens årsberetning. Kommunestyret kan utøve påvirkning gjennom signaler gitt til ordfører som møter ledere for vertskommunesamarbeidene i ordfører og kommunedirektørmøte årlig. Virksomhetsplanene følger budsjettsaken. Kostnadsutvikling for samarbeidene legges inn i budsjettokumentet til kommunen.

6. Dialogen med kommunestyret

Kommunestyret kan selv beslutte hvordan de ønsker å gjennomføre en god dialog med det enkelte selskap. Det er likevel alltid gjennom det operative organet (representantskap/generalforsamling) at eierskap utøves. Dette er imidlertid ikke til hinder for at kommunestyret holdes muntlig informert om de ulike selskapene i form av – for eksempel – en årlig statusgjennomgang. Det er også hensiktsmessig at noen av selskapene ved daglig leder/styreleder inviteres inn i kommunestyre tidlig i kommunestyreperioden for å orientere. For noen selskaper kan det være hensiktsmessig å ta inn også administrasjonens erfaringer i forhold til dialog og innbyggernes opplevelse av tjenesten i en slik orientering.

Politiske diskusjoner som omhandler eierskap, bør tas i kommunestyret med **hele** kommunens tjenesteproduksjon som tema. Naturlige prosesser for dette er årsmelding, budsjett- og økonomiplanarbeid.